

Numerul 52. Oradea-mare 28 dec. 1897. (9 ian. 1898.) Anul XXXIII.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe $\frac{1}{2}$ de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Marioara.

Dramă în 2 acte de *Carmen Sylva*.

Tradusă în versuri albe de *H. G. Lecca*.

(Finc.)

MARIOARA.

Ci taci! Mai taci odată! că inima mi-o storeci,
cum storeci o pânză udă.

TUDOR.

În nu știu cate rânduri,
cercând să-mi caut moartea, pe mine stam să cadă
vr'un pom tăiat, ce-n lături, trosnind, se legănă.

MARIOARA.

Nu ne țări-n ispită!

TUDOR.

O să me duc, și n'ai
să mai auzi de Tudor.

MARIOARA.

Când mă-ți lăasă, să știi,
că s'a sfârșit cu mine.

TUDOR.

Nu veți că nu se poate
să mai trăim alături?... Știi cum faci tu acú?...
par' c'ai svêrlî pe vatră ori unt-dê-lemn, ori pae,
și-ai țice-apoi vâpăii: „să nu arzi! să le stingi!”

MARIOARA.

Și eu sunt tot ca tine!

TUDOR.

Nu e tot una. Tu
ai pe Mărin, ai casă, copil... Eu n'am nimic.

MARIOARA.

Dă ce nu 'ți-o fi milă!..

TUDOR.

Da' ție? nu ți-e milă
dă mine, Mărioaro?... Ia uite-afară!.. veți?...
a nins și ninge-'ntr'una. Pă ori și unde-'om trece
noi amândoi, zăpada o să ne șteargă urma.

MARIOARA.

Sunt mună!

TUDOR.

Cui i-ești mună? Copilului dă colo,
care-nadins nu doarme, ca să te-'nvinuiască?

MARIOARA.

Dă ce m'am dat pe față!

TUDOR.

Și eu dă ce-am tăcut!

MARIOARA.

Ca! nu ne-am spus nimica, eram fără păcate.

TUDOR.

Fî-n-că vorbirăm, Doamne! o să ne mantuiască. (Se
apropie de ea.)

MARIOARA.

Stăi bine! să nu vie iar frate-teu!..

TUDOR.

Da!.. frate!..

MARIOARA.

Și mai încet vorbește, că-mi scoli din somn copilul!
Ați doarme-'ntei... of! bine că dete Dumnezeu!..

TUDOR (după ce s'a uitat de aproape la copil.)

A adormit... așa e... da' poți s'aștepti cățlumca,
că nu se mai deșteaptă din somnu!..

MARIOARA (îngrozită.)

Ce țiseși?

(se aruncă asupra copilului.)

TUDOR.

Nu veți că-i mort?

MARIOARA.

Mort?... Doamne! Mort din păcatu' meu!

Mort!.. fugi de lângă mine!.. n'auți?... fugi!.. pleacă!.. du-te!..

'Mi-am prăpădit copilu'!.. 'mi-am prăpădit copilu'!

TUDOR.

Acum mi-e rându' mie la moarte.

MARIOARA.

Pleacă! du-te!

TUDOR.

De! că me duc... n'ai grijă... și dus o să remai!.

(Ese. Se-aude vântul și mai tare. Se-ntunecă. Focul din vatra aruncă umbre mari în odaie.)

Scena VII.

MARIOARA (singură.)

(In genunchi.) Mort!.. Cum îse lipiră lui bieții ochișori!..
Și eu, eu, păcătoasa, me bucuram!..

(Se bate cu pumnii în piept.)

Gândiam

că glasu' ce-aușisem în giura-mi, ca un freamăt
de frunze primăvara, gândiam că 'i-a adus
copilului odihna. (Plânge.) Și când colo, muriși!
Muriși, odoru' manii! muriși, sărac'-dē-mine!
muriși, tu, alinarea, norocu', viața mea...
Eu singură-s dē vină!.. eu, pentru c'am deschis
păcatului să intre, și nu 'mi-am păstrat taina,
și vorba unui altui cu sete-am ascultat-o, —
precum așteaptă câmpul șiroacele dē ploaie,
dē secetă să-l scape, și tremură, măcar
că știe c'au să curgă d'asupra-i...
(Marioara plânge, copaci gem, vântul urlă.)

Vânt pustiu!

Dē ce, dē ce te vaeți așa dē-ncel? Pădure,
jeleşce-te mai tare! Mai stingeți-mi durerea!..
Jăralicul dē coalcă (pieptul) mi-l stingeți! și urlați
în locu' meu! și gemeți! nu mă lăsați stingheră,
când inima dē jale vedeți că mi se rupe!..
Da' cine, cine poate cu mine să jelească?..
Mort!.. 'Mi-a murit copilu!.. N'o să-l mai port
în brațe!..
și n'am cum să-l mai leagăn!.. Isoarele din piept
mi-au înghețat d'a-ntregu', dē când e mort!.. S'a
dus,
s'a dus cu mângăcerea și cu norocu' meu!..

Scena VIII.

MARIOARA, MARIN.

MARIN (întrând, aruncă șuba, căciula și barda.)
Ce e, fă Marioara, cu tine?

MARIOARA.

'Mi-a murit
copilu'!..

MARIN.

Mort?

MARIOARA.

Copilu'!.. copilu' mi-a murit!

MARIN.

Copilu'!..

MARIOARA.

Uite-l! doarme, mai alb cum e zăpada

MARIN.

Mort! A murit!..

MARIOARA.

Mărine!.. Copilu' meu, Mărine
Mai potolește-mi focu', Mărine!.. potolește-l,
că me sfărâm în doue, ca un copac tăiat!..
Mărine!.. fie-ți milă!.. dă-mi mână d'ajutor!..

MARIN.

Țieci să te-ajut?... Să-ți fie pē voe!.. Dintr'o vorbă
am să-ți innăbuș jalea, cum gemătu' pădurii
il potolește vântu', când vrea s'o nămicească
și după ce doboară tot ce 'i-a stat în cale.
Ți dă prin minte ție pē cine-am întebit
afară, în pădure, în negură și-n viscol?..
Pē Tudor!

MARIOARA.

Tudor?... Doamne!..

MARIN.

Emort acum!

MARIOARA

Tudor

MARIN.

Luugit stă, fara viața, alb un nămeț

MARIOARA

Tudor!

MARIN

'Și-a răsbunat pădurea pē el și l-a ucis!
Veți?..

MARIOARA.

Sufletu' să-i albă în pază Dumnezeu!

MARIN.

Tot ce-am avut pē lume, tot mi se duse ați! (Plânge)

MARIOARA (cu blândete.)

'Ți-a mai rămas pădurea, Mărine.

MARIN.

Nici pădurea!

Și eu 'mi stă în poitrivă!

MARIOARA.

N'ai casa la?

MARIN.

Imi vine

să-i pui sub streșini pae, să ardă.

MARIOARA.

Da' secura?

MARIN.

Secura?... Nu 'ți-e frică de ea?

MARIOARA.

Dē ce să-mi fie?

MARIN.

Dē setea ei.

MARIOARA.

Acuma, dē geaba! Nu 'mi-e frică
dē nimeni!

MARIN.

Nici dē mine?

MARIOARA.

Nu! nici dē tine. Morții,
nu sē sfiese dē moarte.

MARIN.

'Poi tu n'ai murit încă.

MARIOARA.

Ba da! de multe chinuri.

MARIN.

Ba n'ai murit dintr'asta!

Te-a otrăvit păcatu'!

MARIOARA.

Când ți-am căleat în casă,
păcatu' mi-l lăsasem afar', la ușă.

MARIN.

Minți!

MARIOARA.

Me știe El-de-colo (cerul) că spui adevărat.

MARIN.

Tot ce spui tu, rânjește slul ca o căpălină
de mori! miroase-a sânge!

MARIOARA.

Vai!

MARIN

Adevăru' teu
e stufu' care-ascunde o mlaștină.

MARIOARA.

Ce-aștepți?

Ce vrei? Să faci să fie mai reu de tine?.. Ai?

MARIN.

Așa mi-e nenorocul', că, de 'mi-ai umple casa
cu lacrimile tale și de 'mi-ai înuceă-o, —
ca stâncă neclintită, ar rămânea d'asupra,
și-ar sta-n picioare, ținută nitându-se la cer...

MARIOARA.

Adică, d'adi încolo, așa să ne lățim
noi trairu' ? .. ici, pe valru' ? .. ca într'o pustietate ? ..
și fără nici clipă de dragoste? .. Mai bine
în groapă!..

MARIN.

Ba mai bine eră acum de noi,
de se-ntemplă, în locu' lui Tudor, să mor eu...

(Corina.)

Cugetări și meditați.

A fi cochet
Stă esceleul.
A fi modest
Este onest.
*

O, invidie, trebuie să-mi răpești amicitia unei
fințe, urmărind o necontenit!

Serenadele, atât de plăcute fetelor, au defectul
dureros de a se da într'o stare de nesocotit.

Neîncrederea părintelui iubit este o lovitură de
pumnal mortală pentru inima copilului.

... Și dacă totul mi s'ar lua, credința și iubirea
de lucru mi-ar rămâne. De aceasta din urmă aseme-
nea pot fi despoiată, de credință inse nu; căci incon-
testabile vor fi dișele ei: Ai suferit, te-ai înșelat!..

VIOARA DIN BIHOR.

Concursul nostru pentru novelă.

III

Recensiunea dlui Virgil Onișiu,

Stimate dle Vulcan,

Să-ți spun drept, m'ai fost pus pe gânduri cu
invitarea, de altfel prea onorifică, de a primi să
fac recensiunea novelelor intrate la concursul de
100 coroane ce ai esertis în „Familia“.

Mai ieri-alaltă-ieri puteai s'o pășești cu mine,
ca să fiu însumi între concurenți. Iar azi, deja
me vîd avansat de dta la postul de judecător literar,
un fel de „Bene merenti“, cu care m'ai pus la pensie.
E bine și 'n pensie, nu-i vorbă. Dar pe câtă vreme ți
se pare, că mai răsbești la greu, tot nu-ți vine la
socoteală.

Una.

Apoi alta și mai și.

O să fac recensiunea. O să scot la iveală defec-
tele pieselor, pe cari nu le voi pute recomanda la
premiu, și o să dau de un priu de autor mai al dră-
cuțului, care va dovedi pe urmă negru pe alb, că toată
activitatea mea beletristică de până aci, nu e decât un
magazin de astfel de defecte, ce i-am imputat lui. —
Ei bine, înțelegi atunci dle Vulcan, că am pășit-e. Dta
me priu la pensie cu „Bene merenti“, iar autorul su-
părat me dă de gol, că trag pensia de giaba.

Încă o dilemă!

Unele dintre novele pot să mi se pară foarte bune,
natural am să le laud. Mi se va dice: Ce să-i faci
omului, — judecă după gustul și după novelele lui;
ambele-s fistichii! Altele dintre novelele intrate la con-
curs pot să-mi pară proaste, natural am s'o spun. Vor
dice (zimbșeci dle Vulcan, crești că nu o să fie de a-
ceștia? Dta să fi sănătos!), că me lustruiesc pe mine,
smolind pe alții!

Norocul dtale (dacă a fi noroc?), că 'mi-a venit
în minte fabula omului și a fiului seu cu măgarul.
Omul plecase adecă cu fiul seu și cu un măgar la
tîrg și a aflat, că e mai bine dacă dînsul va merge
pe jos lângă măgar, iar fiul seu călare pe măgar. Oa-
menii l-au baljocorit. S'a pus deci el călare. Iar l-au
baljocorit. Ca să scape de vorbe, s'au pus ambii pe
măgar; iar l-au luat în ris. S'au dat apoi ambii jos;
aceoaș baljocură. Au luat pe urmă ei măgaru 'n spate
și tot de ris au ramas.

Morala: n'ai să fii sană de gura lumii, căci ori
cum ai face, găsi-se-vor mulți, cari să te hulcească.

Și așa mi-am pus toate nedumeririle în eniu și
m'am hotărît să fiu recunoscător pentru cîntea ce mi-ai
făcut; să prînesc invitarea dtale.

Ce-o fi și dintr'asta, — pe sat va fi, cum dice
Românul.

Așa dar: la obiect!

Au intrat la concurs 5 manuscripte. Ele poartă
următoarele titluri:

1. *Vagabundul.*
2. *Uraganul.*
3. *Elisa.*
4. *Suvenire.*
5. *Căprariul lui Toacă.*

Prima datorință ce mi se împune este, ca ina-
inte de ce aș intră în analiza și aprecierea manuscrip-
telor, să constat, dacă toate scrierile intrate la concurs

indeplinesc condițiile formale ale concursului scris sau nu.

Constat că manuscriptele 1, și 2 nu corespund de loc condițiilor formale ale concursului scris, deci nu pot intra în combinație la judecarea premiului. Căci manuscriptul 1, (Vagabundul) e indicat a fi „prelucrat“, câtă vreme în concurs s'a cerut o *novelă originală*; iar manuscriptul 2, (Uraganul) e o *schită* scurtă, care în tipar nu s'ar estinde peste 2 pagini de ale „Familiei“; câtă vreme nu o *schită* s'a cerut în concurs, ci o *novelă* și anume de o extensiune de „cel puțin de o coală tipărită, ca a „Familiei“, așa dar nu de 2, ci de cel puțin 8 pagini tipărite (folio).

De și singura piesă, care împlinesce deplin condiția formală a extensiunii de o coală de tipar, este cea de sub nr. 5, totuș am socotit să nu trec cu totul peste novelele de sub 3 și 4, și să nu le exclud din cauza aceasta formală de la concurs, câtă vreme cam $\frac{3}{4}$ de coală de tipar face fiecare. Accentuez înse, că dacă on. redacțiune a „Familiei“ insistă rigoros asupra punctului în chestia extensiunii, stabilit în concurs, atunci și aceste ar trebui respinse.

Acum în merit asupra celor 3 novele remase.

Elisa, novelă.

Dacă manuscriptele de sub 1 și 2 nu au îndeplinit condițiile *formale* ale concursului, apoi *novela* aceasta nu corespunde de loc condițiilor de *fond*, cu alte cuvinte, nu merită a fi premiată. E istoria unei fete, care e nevoită a se mărita după un individ, pe care nu-l iubește. După 3 luni se divorțază, apoi cumcum nu, o aflăm scriind epistole din Sam Remo, unde își ingrijește bărbatul bolnav (probabil altul) care moare nebun și sfârșitul lucrului este, că „un *cor* simplu numai cu doi cai duce la locul de odihnă pe *aceea*, a cărei viață fusese un șir întreg de amărăciuni“, iar *novela* se încheie cu o profundă filosofie a vieții notată pe o hârtie de însăși fie-iertata: „Ce ți-e scris în frunte, trebuie să tragi“.

„*Elisa*“ este o încercare copilărească, fără duh, fără poezie, fără darul expunerii, care nu ca să aspire la un premiu literar, dar nici nu s'ar pute barem publică într'o foaie de oarecare scamă. Locul ei e în aceea arhivă a redacțiunilor, care se păstrează în corfe și e menită a alimentă sobele redacției.

Citez câteva frase din această deprindere de stil.

Autoara (că este de sexul gingaș, ni se spune în *novelă*, căci și dânsa are rol în ea) cu prietina ei Elisa alcargă „prin câmpul plin de flori *din floare în floare*“ și sânt — se înțelege — „amândouă tinere și frumoase“. Unde alcargă ele? Ele alcargă „*înaintea vieții*, care părea că le așteaptă“ și cum?: „cu *cămașa plină* de fluturi aurii, cu *fota acățată în brâu*, cu coșița pe jumătate despletită și cu *opinci în picioare*“, așa alcargă ele *înaintea vieții!* — Le crești dle Vulcan? Cogeami-te domnișoare, fete de moșier bogat, să fi a lergat în astfel de costum înaintea vieții? . . . De unde! Dar vești, autoara știe că elementul național e o calitate aji într'o *novelă* bună și fiind în neputință de a-l octroă altfel plănuirii sale, ne spune, că eroinele se îmbrăcau românește!

Bine! Dar și cu *fota acățată în brâu* și cu *cămașa plină de fluturi!* Pentru Ddeu domnișoarelor! Unde ve eră mama?

Ca compoziție amintese numai atât, că autoara care face o risipă de câteva pagini cu descrierea idilicei sale împreună-viețuiri cu Elisa, nu are nici un cuvânt pentru scenele ce au premers și au însoțit di-

vorțul; nu are nici un cuvânt pentru indicarea măcar a persoanei, cu care se contractează o nouă căsătorie, cum? între ce împrejurări? nimic, nimic. E prea îndrăzneț apelul ce se face la fantasia cetitorului. După sistemul acesta s'ar pute serie novele, cari să aibă numai un *titlu*, — având cetitorii să-și imagineze după plac întâmplările și persoanele active.

Trec la *novela* „**Suvenire**“.

E fără 'ndoială mai bună decât „*Elisa*“. Se poate publică și are chiar să placă și să emoționeze pe cetitori. Cu toate aceste nu pot s'o recomand pentru premiu.

Novela ni se prezintă ca un extras al autorului dintr'o epistolă lungă, ce i-a trimis eroul *novelei*, medicul dr. Iuliu, epistolă în care își povestește însuș cursul și păsurile vieții. Dr. Iuliu este copilul din flori al unui anumit Iuliu D. Mama lui încă se mărita după un altul, care se vede că o iubește foarte, dar nu e iubit de ea. În casa acestui tată-creșcător își petrece drul Iuliu copilăria. Când eră de 14 ani, îi muri mama. Eră să se sinucidă de durere. Își face studiile și abia ajuns medic, cunoaște pe tatăl seu adevărat, care moare și-i lasă averea. La Sorrento dr. Iuliu face cunoștință cu Agenja, fiica unei femei care a murit de oftică. Se iubesc. Se iau. După câțiva ani Agenja muri lăsându-l pe Iuliu văduv cu 2 copii. Dragostea de tatăl mai ține în viață. El merge an de an la Sorrento, să-și deplângă la mormântul ei fericirea perdută. Își mărita fata și moare „lângă piatra albă de marmură, mormântul iubitei lui Agenja“, cum ne spune autorul, încheiând cu extrasul ultimei epistole a doctorului.

Iată subiectul acestei *novele*.

Novela aceasta este din genul special de *novelă* care se cultivă în deosebi de sufletele impresioniste. Oameni, cari cuprinși de vagul „*Weltschmerz*“, trăiesc în lume fără ca lumea aceasta să-i intereseze cu adevărat, fără ca s'o observe, s'o studieze, — ei preocupă exclusiv numai de tonul melancolic, duios sau trist al impresiilor proprii, — ei produc fotograme după interiorul lor melancolic, duios și trist, pe cari le prezintă în chip de narațiuni și *novele* melancolice, duioase, triste și mai pe sus de toate foarte sentimentale. *Este un fel de poezie lirică acest gen*, la care subiectul epic este numai o haină, o formă, pentru motivul pur liric, pentru sentimentalitatea duioasă a autorului. Cea din urmă este motorul ce naște *novela*, ea e scopul cărei îi servește *novela*; forma narativă, *novela* în înțelesul strâns epic, e numai un mijloc, care fiind mai amplu, mai elocvent, mai cuprinător ca niște strofe scurte lirice, devine forma de predilecție a profusiunilor lirice de acest fel. Prototipul lor sânt renumitele „*Patimi* ale junelui Werther“ de Goethe. Un tip deosebit al lor e și „*Sărmanul Dionis*“ de Eminescu.

Vreau eu să trag la 'ndoială dreptul de-a fi pentru acest gen juvenil și foarte interesant? Doamne ferește!

Nu există forme petrificate în producțiunea literară, pe cari un geniu să nu le poată schimbă. Și eu îmi pot prea ușor imagina un geniu liric, care într'o serie de puternice creațiuni epice să vră să ne dea icoana cea mai intimă a sufletului seu impresionabil. Ar fi o neghiobie, dacă niște criticași le-ar trage la 'ndoială valoarea, sub cuvânt, că nu sânt produse epice veritabile.

Despre asta nu poate să fie vorbă.

Dar fapt este, că ori cât de talentat să fie auto-

NU FII SUPÉRATĂ, DRAGĂ!

rul unei astfel de novele, scrierile lui nu pot să fie nici când destul de reale. Ele nu ne vor da din viața reală nici când imagini clare și puternice, lucrate în detaliu, observate cu ochi ageri și scrutați. Viața nu are s'o găsească nimeni pe paginile lor. Natural. Nici nu au doar intenția aceasta a autorii din chestiune. Ei sînt poeți lirici, ei ne dau imaginea sufletului lor propriu.

Punctul acesta încă este de importanță decisivă pentru chestiunea de judecării premiului scris.

În concursul publicat de redacția „Familiei“ s'a precizat și natura novelelor, cari pot să aspire la premiul, ficsându-se între condiții, că novela are să fie „scoasă din viața noastră socială ori din istoria națională“.

Ei bine, novela „Suvenire“ nu este scoasă nici din una nici din alta. Ea este poema lirică a unui suflet impresionabil și foarte sentimental. Ea nu scoate nimic din viața noastră socială, ei *transpune* într'o societate imaginară o figură imaginară, cu un foarte restrîns cerc de invidiți tot atât de imaginari ca și eroul. Nici urmă de realitate aci, nici o scenă reală, nici un petec din viața noastră socială. Eroi aceștia nici nu au nume. Eroul prim are numai nume de botez. Nu știm de unde e, unde crește. O fi român, dar ar pute fi și neamț și poleac și toate. Tatăl seu crescător și cel adevărat, ambii sînt oameni cari nici nu par a avé vr'o ocupațiune. Autorul nu ne spune nimic despre asta, nici nu ni-i prezintă în vr'o ocupație. Oamenii aceștia trăiesc ca paserile cerului, din nimic și tot ca ele, nu umblă cu oamenii, ei se străcură ca spirite prin aer, de-asupra pămîntului. Tatăl lui Iuliu și după vr'o 25 de ani înbeșec cu acelaș temperament juvenil umbra fetei seduse de el (pe care înse nu avem ideă, de ce nu a luat-o de soție) ea și la început. Iuliu nici după vr'o 15 ani, de când i-a murit soția, cu toate că are 2 bujori de copii, nu are alt gând, decât dorul de-a muri la mormîntul soției sale. Și, bine înțeles, tocmai acolo și moare.

Astfel dar novela „Suvenire“ nu corespunde condiției fundamentale a concursului scris și nu va pute fi premiată. Dar chiar și fără de aceasta, nu cred că i s'ar pute conține premiul, cîtă vreme în concurs se pretinde, ca lucrarea premiată „să aibă și valoare literară“.

Ce-i drept, vorba „valoare literară“ este un fel de „gummi elastic“, care se poate întinde după plac. Dar ori cum s'o întîndi, ea presupune cel puțin 3 lucruri: frumseți de formă, un fond serios, original și un mod de-a vedé propriu și propriu și pronunțat.

Stilul și limba sînt destul de bune, dar nu au energia și siguranța, care e una dintre notele „valorii literare“. Fondul destul de interesant al novelei nu e tractat destul de serios. Remănem după citirea ei cu o samă de enigme, pe cari nu ni le putem resolvá, și pe cari — asta-i apoi grav de tot — autorul pare a nici nu le fi observat. De altfel partii singurale se află frumoase în novelă. În deosebi partile sentimentale sînt scrise cu multă nemijlocire și când nu sînt prea banale, chiar ne emoționează.

Cu unele îndreptări, novela s'ar pute publica în „Familia“. Premiul înse nu-i compete.

Mai avem încă un manuscris.

Este novela „Căprariu' lui Toacă“.

Novela se începe cu o icoană interesantă: Asentarea în orașelul H. din Ardeal. Anul 1862, luna lui mărtisor. Între cei veniți la asentare este și căprariu'

lui Toacă, ori Prostu lui Toacă, cum îi mai diceau ceialalți feciori din sat, cari se cam mirară vîdînd că comisia de asentare îl află și pe el „tauglich“. Icoana interesantă a asentării ni se espune pe 10 pagini, după care, drept esplicare, cum Sivu lui Toacă a ajuns la polcra de „Prost“, ni se desfășură o detaiată biografie a lui Sivu, începînd cu anii copilăriei și până la vîrsta de a fi luat în cătane: O schiță biografică originală, interesantă și foarte adevărată, care espusă pe vr'o 25 de pagini ale manuscrisului, constituie forța adevărată a întregii novele. Sivu în armată ajunge în scurtă vreme hornist de batalion (căprariu) și se îndrăgostește într'o neînțoaică foarte ciuntă, în lucrătoreasa Fani, pe care după grele sbuciumări sufletești, cauzate îndeosebi de frica părinților și a opiniei publice din satul seu românesc, se decide s'o ia de soție. Fani de la Arad îi urmează lui Sivu la Pojon și de aci la Viena, unde în taină el se cunună cu ea. După un an Sivu e tată fericit. Dar nu-i eră scris să se bucure mult de această fericire lângă iubita lui Fani și drăguțul seu Ionel, căci izbucnește resboiul cu Bureușul la 1866. E dus și Sivu și cade în lupta de la Königgrätz. Fani frîntă de durere, se duce, conform dorinței lui, cu Ionel acasă la părinții lui Sivu, ea să le ducă trista veste.

Iată într'un extras foarte condensat subiectul acestei novele, care în tipar se va estinde pe cel puțin 1 coala și $\frac{1}{2}$ de tipar, formatul „Familiei“.

Ce deosebite între novela aceasta și între poema lirică „Suvenire“. E un gen cu totul deosebit!

Ea ne dă icoane vii, adevărate și originale din viața noastră socială, în specie din stratul de jos, din viața poporului român. O novelă, cum o cerea concursul publicat!

Tablourile ce ni se desfășură aci, nu sînt tablouri imaginate, nu sînt fantasii suspendate în eter, sînt tablouri reale, cu rădăcini puternice în pămîntul vieții noastre sociale. Ele sînt zugrăvite de un bun observator al vieții, de un intim emosector al traiului și al psihologiei țeranului român. Viața ce ni se zugrăvește aci, nu este viața peste tot, viața în genere, ci este o viață anumită, așa cum ea în deosebi la țeranul român din Ardeal se manifestă. Asentarea, copilăria și fecioria lui Sivu, cătania lui, dragostea lui, toate, toate, au timbrul special românesc și sînt foarte adevărate.

Novela se desvoală într'o formă pur epică și asta în timpul subiectivismului atât de pronunțat în producțiunea artistică modernă, vré să însemne ceva. Autorul dispare cu totul din scenă, el nu pare a avé nici în clin nici în mîncă cu întîmplările, pe cari le espune. Obiectivitatea e o notă esențială a acestei scrieri. — o notă, de care sînt lipsite toate celelalte manuscrise intrate la concurs.

Ce privește compozițiunea novelei, ea nu denotă încă mîna destul de rutinată. O disproporție în espunere se poate observá și aci. Scena constructivă cu asentarea ni se pare cu mult prea întinsă și prea des concentrată. Autorul nu are dexteritatea de-a ști zugrăvi în mod destul de sensibil masele. Pe acest teren nu are nici destulă putere de stil, nici o limbă destul de amplă. Asemenea prea ciuntă ni se pare novela în partea ei din urmă, cel puțin după biografia detaiată din sat a lui Sivu. Dar că i s'a nîrî autorului, par că a obosit la urmă, nu mai continuă în maniera detaliată, care se afirmă în primele 2 părți ale novelei.

Limbajul e bun, de și nu este încă destul de

format. Dar dacă autorul e tiner, am cea mai bună nădejde, că are să se facă foarte bun. În acest punct *obiectivitatea* riguroasă a autorului, de care am amintit mai sus, se manifestă într'un chip, care încâtva îi de-trage novelei. Novele fiind după subiectul seu o no-velă populară, am fi în drept să așteptăm o expunere cu dese-vârșire populară, cu atât mai mult, că autorul ne dă dovezi neîndoioase, că știe graiul poporan ro-mănesc. Inse cu excepția dialogurilor și a vorbelor ci-tate și cu excepția unor prea puține părți (în cari ne dă probe esecente de graiu poporan). — el narcază în dialectul nostru al cărturarilor, care atunci când se vorbește de capre și de tuturozul de răchită, sună cam străin, produce o disonanță. Al impresia unui tractat științific, în care se descriu scene din viața poporului. Iar aceasta jignește.

E cu totul alta impresia asupra cetitorului, dacă scriitorul expunând un subiect din popor, produce în noi iluzia par că ar fi și el, naratorul, un om din po-por, prin aceea că vorbește și gândește întocmai ca poporul. Aduceți-ve numai aminte de Creangă, de Is-pirescu și de Slavici și veți înțelege importanța acestui lucru!

Resumând, trebuie să constat, că cu toate defec-tele indicate, „Căprariu' lui Toacă” este o lucrare de valoare literară, și dacă autorul ei este un om încă tiner, care e la începutul carierei sale, eu îmi promit mult de la talentul lui. E un talent care trebuie în-curajat!

Propun deci ca premiul de 100 coroane să se dea autorului novelei „Căprariu' lui Toacă”.

Primiți dle Vulcan, asigurarea distinciei mele con-siderațiunii.

Brașov, în 19 octobre v. 1897.

VIRGIL ONIȚIU.

Concluziune.

Precum se vede din recenziunile publicate, doi din dñii rugați a censura novelele intrate la concursul publicat de noi, sînt de părerea că nici una nu se poate premia, iar unul propune să se decerne premiul — ca încurajare — novelei „Căprariu' lui Toacă”.

Astfel, neîntruind nici una majoritate de voturi, datorî a respecta judecata bărbaiilor cărora le-am con-cerșut aprețierea valorii novelor, cu părere de reu sîntem siliți a constata, că *nici una nu-i putem da premiul*.

Cu toate aceste, de și nu s'a obținut rezultatul dorit, neproductiv n'a ramas concursul nostru. Între lucrările prezentate au fost doue: „Suveneria” și „Că-prariu' lui Toacă” în cari unii din dñii cenzuranți au găsit calități remarcabile, ceea ce arată că autorii lor au talent și vocațiune pentru a scrie novele. De cumva autorii acestor scrieri sînt niște tineri începe-tori, rezultatul concursului devine și mai însemnat, căci astfel am deșteptat în arena literară doue puteri noue, de la cari ne putem aștepta la lucrări de va-loare.

Să sperăm că de altă-dată rezultatul va fi mai complet.

REDACȚIA „FAMILIEI”

Resignare.

(După Schiller.)

Și eu sînt din Arcadia iubită
Și mie mi-a fost dat
În lume, partea vieții fericită
Și eu sînt din Arcadia iubită,
Dar numai lacrimi, lacrimi am versat.

Al vieții maiu, copilărescul bine,
Se trece ca un fum,
Paternicul — zadarnice suspine,
Paternicul me cheamă și pe mine
Pe-al vecinicii drum.

Eternitate — puntea ta cernită
O trec cu pasul rar —
Serisoarea ta — spre viața fericită
Iat-o și-o dau nefrîntă, necelită,
N-am întîlnit decît — amar.

La tronul teu ridie a mea plînsoare,
Dreplate-ascunsă 'n nor —
În steaua noastră zilnic călătorare
Domniă credința lăinic zimbiloare
În fericirea celor — care mor.

La tine spun că dreptii-și au răsplată,
Și reii și nemernicii — amar;
La tine conștiința-i ușurată,
Enigma prevedinții-i deslegată
Și nici un drept nu suferă 'n zadar.

La tine toți orfanii-și află mume,
La tine chinul vieții-i răsplată —
Vai — un copil necunoscut de lume
Și urgisit pentru amaru-i nume
În calea vieții mele m'a — oprit.

— Sînt adevărul și-ți aduc lumină,
Da-mi tinereța ta,
O vei află 'ntr-o viață mai senină,
Acolo unde toate-s fără vină
Pe-o fericită stea.

— De plîngi acum, vei ride 'n vecinicie,
Eu m' am oprit în loc —
— Dincolo de morminte-i tot urgie,
Mai lasă și pe-atunci vre-o bucurie
I-am dat și tinereța și noroc.

— Dă-mi chipul ce te leagă de viață,
Pe Laura . . . să mi o dai.
Am plîns amar la cruda lui povață,
Dar mi-am întins în spasim a mele brață —
Și-am dat-o — am creșut în rai.

— Nebunule, viața ta-i perdată,
Ride 'n giur șoptiă —
De ase mii de ani e moartea mută,
Vre-o din morminte vre-o recrută
Vre-o să dea de știre despre ea.

Vedeam cum vremile se scurg în ceață
Cu-al vieții sarbéd vis —
În urma lor — un corp fără de viață.
Rêvniam l'a adevêrului povață
L'al morții paradis.

Tot binele, tot îi l'am jertfit iie.
Am fost al vieții mele crud despot —
Nu mi-am ținut nici strop de bucurie
Și n'am cređut decât în vecinicie —
O dă-mi acum rêsplată pentru tot!

— V'am dat, mi-a đis un grai plin de iubire.
Și bine și dureri —
Voi toți aveți l'a toate 'ndreptățire:
Sunt doue căi ce duc la fericire:
Speranțe — și plăceri.

Henrik Ibsen.

— Studiu critic. —

(Fine.)

De și nu-i filosof născut Ibsen, totuș e un eugetător adânc și ca atare câte odată se îndoește ănsuș dacă e bun oare stîlul cel simplu pe care l-a introdus în zidire, dacă nu însemnează asta o degenerare a arhitecturii dramatice și atunci îl cuprinde dorul de a clădi și turnulețe la vile, cari să se înalțe peste coperișul caselor, cari să cuprindă în sine ceva din turnurile bisericilor ce le-a zidit odinioară. E acel mistic de care am vorbit la „Femeia mării“ pe care iarăș și iarăș îl reafăm adus din epoca lui „Brand“ și „Peer Gynt“ readus și așe-

Bibol sêlbatic din Tibet.

— V'am dat și bucurie și durere,
Întrecăbă pe 'nțeleptii tei — —
Grăiește — dacă n'ai să cređi putere,
De ai, atuncea crede și nu cere —
Enigma vieții-i judecata ei.

Dac-ai cređut — la ce mai cauți rêsplată —
Speranța ta a fost rêsplata la — —
Ce-a fost s'a dus și nu se mai arată — — —
Și fericirea care-o perđi odată,
Eternitatea nu îi-o poate da!

MARIA CUNȚANU.

dat ca turnulețe, ca reprezentanți al unor idei mai adânci, peste coperișul caselor.

Dar sufletului de viking al constructorului lipsește numai ceva din caracterul vikingului: o conștiință robustă. Constructorul e deja bătrân, și începe să se teme de rês bunarea faptelor sale, de strigoii celor pe cari i-a doborât. E Ragnar, fiul lui Brovick, a cărui talent îl îngrozește pe constructor, e reprezentantul tinerimei.

Și aici zace cea mai adâncă dintre frumsețile piesei.

Max Harden de și n'a avut dreptate, când a spus, că Ibsen a fugit în Norvegia de groaza curentului tiner din Germania, totuș a avut dreptate regăsind pe acești discipoli geniali ai lui Ibsen reprezentați prin Ragnar.

Scump a avut să plătească constructorul renumele la care a ajuns, „norocul“ seu, căci prețul a fost ferirecirea sa ca om. Și acest imens preț îl face îndârjit, îl face să creadă, că drept răsplătă are dreptul să stea singur la înălțimea ajunsă, să fie singurul pe care-l slăvește lumea. De aceea se teme atât de grozav de tineret, de Ragnar, fiul lui Brovick, pe care-l doborise, căci recunoaște geniul lui, recunoaște că discipolii sei amenință să-l doboare. De aceea alt remediu nu vede decât să suprimă acest tineret, să nu-i dea răgaz să se ridice, pentru că prin înălțarea lui va veni răsbunarea strigoilor, va căde el însuș, care acum e bătrân. Aceasta ne aduce aminte de raportul între Thorwaldsen și discipolul acestuia: Freund.

Mai este inse și altă cale de a scăpa de acest pericol, o cale onorifică — și pe aceasta o apucă Ibsen.

Pe cât de sublimă e simbolizarea autorului dramatic prin constructor, pe atât e de admirabilă personificarea tinerimei prin Hilda Wangel, cea mai minunată din figurile femeiești, pe cari le-a produs literatura veacului acestuia, precum o numește Brandes.

Căci tineretul, discipolii lui Ibsen nu au numai însușirile lui Ragnar: talentul amenințător, ci și ale Hildei: admirațiunea față de constructor.

Căutând între figurile sale femeiești, Ibsen a aflat în micuța Hilda ceea ce căută. În fire e nervoasă și enervată, emancipată, sățioasă după tot ce e senzațional, „grozav de frumos“ și ațîțător de nervi, în caracterul ei compus din cele mai flagrante contraste, în frumsețea ei, aflăm trăsăturile principale ale literaturii și artei moderne în genere. Aflăm simbolismul, decadența, setea după senzațional și original în literatură, colorile cele flagrante în pictura modernă, tot în fine ce se cuprinde în cuvântul „modern“. Iar surisul ei „de jumătate serios și de jumătate șiret“ o face să ne apară o ființă de nepetrus cu ochii desarmați.

Pe când constructorul își exprimă groaza față de tineret, tineretul bate la ușe și Hilda intră.

Prin ea află Ibsen calea măreață, onorifică pe care trebuie să o apuce față de tineret: să meragă mână în mână cu el. Tineretul își cere împărăția promisă și Ibsen și-o dă.

Când constructorul refuză de a recunoaște în public talentul lui Ragnar, Hilda își astupă urechile și țipă: „Nu vorbi așa! Vrea-i să-mi iai viața? Să-mi iai aceea, ce mi-e mai scump decât viața?”

Solness: Și ce e aceea?

Hilda: Să te vîd mare. Să te vîd eu o cunnă în mână, sus de tot pe turnul bisericii.

Cât de minunat se exprimă dorința tinerilor admiratori discipoli ai lui Ibsen! Invidia n'are loc aici — și Ibsen subscie și admirabil e scurtul dialog care întreprinde astă subscriere!

Și numai astfel, fiind cel mai tînăr între tineri, bătrânul Ibsen a putut să se susțină pe înaltul piedestal pe care a ajuns.

Dar acum numai doi pași mai are de făcut constructorul:

Să pună cununa pe vârful celui mai înalt turn pe care l-a zidit în viața sa și apoi din înălțime să se roage lui Dumnezeu să-i ajute să zidească „palate aeriene, cu un zid gros ca fundament“.

Acest furn înalt e zidit la casa ce o clădise constructorul pentru sine însuș. Și această casă e piesa: „Constructorul Solness“ a cărui turn e mai înalt decât toate câte le-a zidit Ibsen la biserică și la vile. Ideile ce se cuprind în astă piesă sînt mai mărețe de-

cât toate câte le-a exprimat el și prin aceea, că ele cuprind o mărturisire proprie, devin sfinte.

Cu cât dor așteaptă tineretul acest turn și această clădire. Puté-să-va oare înălță bătrânul constructor la înălțimea pe care a zidit-o, el cel cu conștiința care ușor amețește? Da! Treaptă de treaptă a suit schelele, a atîrnat cununa de vîrf, iată-l stînd câteva clipe sus, de unde se aude ca niște sunete de harfe, iată-l fîlfîind triumfător pălăria.

„Constructorul meu, constructorul meu!“ strigă ca esaltată Hilda.

Rugăciunea triumfătorului a fost ascultată! A ajuns să zidească „palatele aeriene“ acuma după acest din urmă pas, moare. Căci ce sînt altceva aceste palate aeriene, decât moarte“.

Hilda (tace un moment, apoi țice cu o expresie nedecisă în privire): Palate de aier.

Solness: Palate de aier?

Hilda (afirmă cu capul): Da, palate aieriane. Șcii ce e așa un palat aierian?

Solness. Ai spus-o, că e cel mai sublim lucru pe pămînt.

Hilda (se ridică repede și face un gest ca și când ar vré să alunge ceva): Da, se 'nțelege! Palate aieriane — acelea sînt asiluri atât de comode. Și atât de comod de zidit (îl privește batjocuritor) mai ales pentru constructorii, cari au — o conștiință, ce amețește ușor!

Cât de limpede deslușește acest dialog înțelesul acelor palate aieriane! Poate și mai clar parentezele! Căci tineretul poate pretinde aceasta de la Solness de și îl doare după el — de aici expresia în privirea Hildei, tineretul se îngrozește de ele — de aici gestul Hildei, dar îl poate cere de la bătrânul cu conștiința slabă — de aici privirea ei batjocuritoare.

Dar constructorul a suit înălțimile turnului, Ibsen și-a ajuns culmea activității sale în această dramă, pe care de sigur a socotit-o și el de cea din urmă a sa. Dacă a mai scris de atunci doué drame, a clădit numai — vile.

Dar și dacă nu va mai puté clădi de aci înainte decât palate aieriane, ele sînt ridicate pe un fundament solid și după moartea sa acest zid va remăne pe veci!

SEXTIL PUȘCARIU

X, mort beat, stă răzemat de un pîrete, cu o chee în mână.

Sergentul de stradă vîdîndu-l amețit, îl întrebă ce așteaptă:

— Du-te acasă dle, ce mai aștepți când ești așa de beat?

— Domn sergent, toate casele-mi trec pe dinainte val-vîrtej; aștept să-mi sosească și odaia mea, și intru să me odihnesc.

La judecătorie.

— Ești acusat că ai spart capul ucenicului cu metrul.

— Apoi da, dle judecător, fiind că nu se purtă bine, a trebuit să iau „măsuri“ în contra lui.

Președintele (cătră martora): Câți ani aveți?

Martora: Las la amabilitatea tribunalului ca să constate.

Cronică literară.

Ilie din Urseni: Alexandru Roman. G. Hango: Un vis. Literatură calendaristică. —

Prima biografie a ilustrului dascăl Alexandru Roman, născ. 1826 și rep. 27 sept. 1897, ne-o dă dl Ilie din Urseni. A apărut în zilele aceste în o broșură elegantă pe 31 pagini și este retipărită din călindariul arhidieceșan din Sibiu.

Biografia aceasta nu are prezența de a fi exhaustivă. Conține în trăsături generale numai unele faze din viața și activitatea multilaterală a lui Roman. Amănunte asupra vieții lui, autorul nu cunoaște. Activitatea lui paralelă: cea literară și cea politică, este lăsată în sarcina altor biografi. Și e vast și greu de adunat materialul în această direcție. Autorului i-a lipsit spre acest scop chiar și timpul fizic. I-au lipsit înse înainte de toate indiciile. Reposatul Roman își are lucrările sale în manuscris, cari — poate — numai Academia Română le va exploata. Cei ce vor să ne deie o completă biografie asupra lui Roman, vor trebui să consulte: pe membrii familiei reposatului, manuscrisele, scrisorile, vorbirile din dietă, cari sunt retipărite în broșuri, ziarele „Concordia” și „Federațiunea”, iar în special pentru activitatea literară sunt de valoare colegiile ținute la universitate în cursul celor 33 ani de activitate. Analele Academiei Române servesc spre orientare la urmărirea activității lui la Academie. O mână muncitoare ar pute să adune întreg acest material și să-i deie o formă unitară deamănă de Al. Roman, să presinte un studiu complet și profund, — căci studiu se cere.

Ceea ce ne-a dat dl Ilie din Urseni (de ce pseudonym?) este o frumoasă înșirare a unor momente mai însemnate din viața lui Roman și o caracterizare în lesă generală, potrivită de a trezi dragoste și însuflețire pentru faptele reposatului. Căldura și avântul de care e condus autorul în espunerile sale arată pe elevul devotat și mulțumitor dascălului său.

Autorul dintru început ne spune, că ceea ce ne presintă nu are pretenții, căci e numai „material pentru biografia și activitatea lui”. De și nu este tocmai material brut, (căci materialul nu se espune cu vervă) totuș sînt date unele puncte de orientare, pentru alte lucrări mai complete în materia aceasta. Prețioase sînt indeosebi datele cu privire la jubileul de 30 ani a activității profesorului Roman, act măreț și festiv, la care a asistat și autorul broșurei.

Nu începe îndoiială că prin această broșură autorul a făcut un bun serviciu, a înlesnit considerabil lucrarea altor biografi și s-a împlinit o frumoasă datorință față de un mare bărbat al neamului nostru.

În zilele aceste a eșit de sub tipar: „Un vis, naștiune din viața unui preot”, de G. Hango. Broșura are numai 30 pagini și conține în partea primă visul autorului, iar a doua mai multe citate din scriitori

vechi, precum și o istorioară analoagă visului din chestiune.

Autorul, preot, remas văduv de tiner, cu o unică copilă, e apăsător de greul vieții. Necasul și singurătatea îl împing în o stare sufletească de neconsolație. Până chiar și momeli de sinucidere îi bat la ușa gândirii... Odată adoarnă pe „canapă” și în vis îi apare soția reposată. Imbrățișări, gogoliri, plânsete. Urmează apoi un dialog între autor și soția sa. Aceasta îl capatează, îl abate de la negrele gânduri de sinucidere, înșiră dovețile cari reclamă viața *preotului*, viața *omului* și a *părintelui*, îi îndigită datorințele ce are să le împlinească din aceste trei puncte de vedere.

Avem de a face cu un cas ce obvine foarte des în viața noastră. E mare numărul acelor preoți, cari reman văduvi în vîrstă tineră, mari și multe sînt misiunile cu cari au să deie pept, grele sînt încercările și ispitele de cari se lovesc. Și dacă unul sau altul ajunge la marginile desperării, nu e de mirat, ci-și are esplicația sa psihologică.

Sfaturile de mîngăiere deci numai bine venite pot fi. Un astfel de sfat este și broșurica părintelui Hango, care merită să fie citită din partea preoților, servindu-le spre meditare serioasă. Le va fi indeosebi spre mîngăiere preoților văduvi, — „sociois habuissse malorum”. În veacul acesta, când sinuciderea, atît cea fizică cît și cea morală, a devenit *sport*, cuvînce-se ca graiul preoților să se ridice în potriva-i. Autorul a făcut bine atîngînd chestia aceasta.

Considerînd intențiile bune ce l-au îndemnat pe autor la publicarea visului său, ne vine a uită stilul greoi, frasele eronate și superficialitatea în espimarea sentimentelor. În lipsa acestor defecte putea să desle problema sa cu mai uitate succes.

Problema în sine înse e foarte bine aleasă, structivă și folositoare. Atragem atenția preoților de a procură această mică broșură de la librăria arhidieceșană, pentru bagatelul de 20 cr. Stilul înse să nu analizeze!

*

Și acum ceva despre călindare. Las în sarcina altora a intră în materia astronomică, a semnificatiilor, a tîrgurilor. De lipsă ar fi ca o mână pricepută să se ocupe și de aceste, căci multe sînt greșelile în ele. Vai de țeranul care se va orientă numai din călindare când e să plece la tîrg. Apoi sftul Nicolae ce a greșit, de ajunge tipărit numai cu litere *negre* în unele călindare?...

Voi arunca înse o privire asupra „literaturei” cuprinsă în călindarele ce ne-au sosit la mână.

Călindariul este aproape unicul manual de literatură ce-l găsești în casa Românilui și astfel nu este indiferent cum e întocmit acest manual. În general vorbind nu prea găsești capitole de valoare deosebită în călindarele din anul acesta. Călindarele după modelul celor întocmite de reposatul literat Măgînca devin tot mai rare. Bune și folositoare lucruri găsești înse și în aceste și indeosebi în cele destinate pentru popor.

Carecteristică pentru călindarele din anul acesta este atenția ce i s'a dat poetului iubit Coșbuc. Nu este călindăr în care să nu se cuprindă vreo poezie sau două de-ale lui Coșbuc, împregiurare ce dovedește două lucruri: bunul simț al acelor ce redactează călindarele și popularitatea la care a ajuns Coșbuc la noi.

În materie literară mai drăgălaș se presintă în anul acesta micul „Călindariul al Poporului”. Este in-

tr'adevăr un mic manual de literatură, cu biografii, aprecieri, citate și ilustrațiuni. Tot ce cuprinde este actual și de interes, scris în o frumoasă românească, instructiv pentru popor. „Revașul nostru“, articolul retrospectiv asupra momentelor mai însemnate din viața noastră socială și politică, e la locul seu.

Material mult și bine ales are și „Amicul Poporului“, înlocuit de părintele Gr. Sima a lui Ioan. Păcat numai că părintele Sima s'a lăsat de bunul seu obicei de a publică vreo poveste sau credință din popor, — căci îndeosebi în acest câmp ni s'a afirmat până acum de competent. În locul reclamelor făcute „Enciclopediei“ putea să publice vreun basm, căci eră potrivit.

Se observă în călindarele noastre din anul acesta tendința de a face cunoscute faptele bărbaților nostri mai însemnați. Astfel s'a scris în „Căldarul Archiecesan“ despre Alexandru Roman; în „Amicul Poporului“ despre G. Pop de Băsești, Iosif Sterca Șuluțiu, I. Hannia, br. Urs de Margine etc. Este laudabilă aceeași tendință, — poporul trebuie să-și cunoască pe alșii sei.

Mult se poate citi în „Căldarul Românului“, al diecesei din Caransebeș. „Foia Diecesană“ îl numește „cel mai bun și cel mai ieftin căldariu“. În ce privește ieftinătatea, are dreptate. E foarte bogat în materie, partea literară se estinde pe 80 de pagini și costă numai 30 de cruceri. Singură nuvela dlui V. R. Buticescu, intitulată „Dracul“, merită 30 cr.

De încheiere ceva despre „Posnașul“. Unicul căldariu umoristic. Apare în anul al treilea în editura cunoscutului librar W. Krafft din Sibiu și se buură cu drept cuvânt de popularitate. Glumele alese, cu usii la referințele actuale, cu ilustrațiile potrivite și „Cum a bătut Traian pe Decebal“ sunt mici opere ale literaturii noastre umoristice. Păcat înse toate glumele sunt așa dicând „de salon“. Poporul — care trage bucuria la căldare umoristică — nu înțelege ce sunt „burlescimele“, „fragment liric“, „micul homeopat“ etc. etc. Nu trebuie să fim nici „Calie“ nici „Vultur“, dar am pute fi mai puțin „salon mässig“ cu mai multe glume din popor. Pentru viitor dle Ermil!

ILARIE CHENDI.

Ilustrațiunile noastre.

Nu fi supărată, dragă! Pe cerul senin al vieții conjugale s'a ivit un nor. Bărbatul a venit târziu acasă și nevasta s'a supărat. Degiaba s'a încercat dănsul să o mângăie, ea ș-a întors fața și nu vrea nici să-l vadă. Dar o privire spre copilița lor are să schimbe și hotărârea ei. Și pacea senină se va rentoarce.

Bibol sêlbatic din Tibet. Acest animal se numește yak și are o construcție corporală foarte robustă. Capul lui nu-i prea mare, dar lat; flitil i e tuțuiat; steaua din frunte e strimbă; are coarne scurte înse tari, urechi scurte, privire proastă, partea de jos a trupului përos. Yacul trăește în deșerturile stâncoase ale Tibetului, mai ales în cărduri mari; îi place mai mult frigul decât căldura, având o blană care-l scutește de ori ce tempești. E leneș, numai dimineața și sara se duce a pașce; restul zilei îlpetrece în lenevie. Ațit, devine furios și îndrezeț. Vai de vênătorul care numai îlărănește. Dar se îmblânțește ușor, de aceea tibetani se servesc de el la lucru, căci e tare.

CE ENOU?

Cătră cetitoarele „Familiei“. Cu numărul acesta se încheie anul 1897. Cuprinsul alăturat arată, că am stăruit să dăm publicului nostru cetitor o foaie vrednică de spriginire. Atât numele colaboratorilor nostri, cât și mulțimea ilustrațiilor, ne îndreptătesc să spunem aceasta. Mulțumind pentru spriginul de pân' acum, îl cerem și pentru viitor, dar în măsură mai mare. În deosebi ne rugăm de cetitoarele noastre, să binevoiască a recomanda foaia noastră în cercul cunoștințelor lor. Cu cât numărul abonanților nostri se va sporii, cu atâta foaia va deveni mai interesantă.

Hymen. Dl. Al. D. Sturdza, locotenent în armata română, fiul dlui D. A. Sturdza, s'a logodit cu dsoara Carp, fiica dlui P. P. Carp. — Dl. Aurel Ciupe de Dragavilma, rigorosant în drept, s'a fidațat cu dsoara Viora Iovanescu în Lugos. — Dl. Dimitriu Boariu, absolvent de teologie, s'a logodit cu dsoara Silvia Gerasim.

Șcirl personale. Dl. Gr. Stefanescu, profesor la universitatea din București și membru al Academiei Române, a fost numit rector al acelei universități. — Dl. Avram S. Pëcurariu a intrunit majoritatea voturilor la alegerea de protopresbiter al Dobrei.

Papa și regele Carol. Papa a trimis regelui Carol un prea frumos album, conținând vederi din capela Borgia de curând restaurată la Vatican.

Comitetul Asociațiunii a ținut de curând o ședință în care s'au ales funcționarii și anume: cassar dl. Leontin Simonescu, secretar dr. Ilie Beu, bibliotecar dl. Nicolae Togan, arhivist dl. Ioan Popovici, econom dl. Ilie Moga, cancelist dl. Romul Simu.

Bal la Sibiu. Reuniunea femeilor române din Sibiu va arangia în carnavalul viitor un bal în folosul fondurilor sale. Balul se va ținé la 5 februarie n. în sala cea mare din Casa societății.

Damele române din Lipova vor arangia în 7/19 ianuarie 1898 o petrecere cu dans în favorul copiilor săraici de la școalele române de-acolo. Oferte și suprasolviri marimonioase se primesc cu mulțumită la adresa dnei Elena V. Hamsea (în. Lippa) și se vor achită pe cale diaristică.

Femei la medicina. Dsoarele Olga Comșa și Maria Dumitrescu-Brăila, ambele de la facultatea de medicină din Paris, au trecut cu succes examenul de liberă practică a medicinei în România.

Catedrală nouă în București. Diarele din capitala României ne aduc șcirea, că în curând se va începe acolo clădirea unei catedrale noue și anume pe bulevardul Carol, în locul unde astăzi se află columna. Cheltuelile se vor urcă la vr'o 14 milioane de franci. Se dice, că regele stăruie mult pentru clădirea acestei catedrale, pentru cuvântul că vechia mitropolie este prea mică.

România Jună. Am primit Raportul anual al Societății academice social-literare „România Jună“ din Viena, pe anul administrativ de la 1 octombrie 1896 și până la 30 septembrie 1897. Anul trecut societatea a avut 42 membri fondatori, 115 onorari, 80 emerițați, 34 ordinari și 1 extraordinar. În sala de lectură au fost 55 de reviste și diare; biblioteca are 1095 opuri; cassa, fondul neatacabil 16.105 fl. 10 cr., fondul de rezervă 450 fl., fondul disponibil 1521 fl. 63 cr.

A murit: Hareti Nemeș n. Dossios, soția dlui Petru Nemeș, notar public regesc în Brașov, la 19/31 decembrie, în etate de 39 ani.

Abonament pe 1898.

Deschidem abonament nou la **Familia** pe anul viitor, cu condițiile însemnate în fruntea foii și a-nume: pe un an cu 8 fl., pe $\frac{1}{2}$ de an cu 4 fl., pe 3 luni cu 2 fl., pentru România pe an cu 20 lei.

Foia noastră va eși și în anul viitor **regulat, în fiecare duminică, pe 12 pagini** tipărite des.

Va cuprinde nuvele, schițe, piese teatrale, suveniruri de călătorie, poezii, articoli de știință și de petrecere, informațiuni din lumea literară-artistică română și despre mișcările vieții sociale de la noi.

Vom stăruî să putem da cât de multe portrete și ilustrațiuni reușite, atârnând numărul și înmulțirea lor de la spriginul ce vom obține.

Ne rugăm cu insistență ca **abonamentele să se facă plătindu-se regulat înainte**, căci neplătite astfel, ni se încurcă socotelile și ni se face greutate. Cu asemenea creditări am pierdut mii de florini; de aceea începând din anul viitor, numai acelorora le vom trimite foaia, cari ne-au răspuns abonamentul. Este mai ușor ca cineva să plătească câte 8-4-2 fl., decât să anticipăm noi pentru atâția sute de florini în tipografie, unde avem termene fixe de platire.

Iar aceia cari nici pe anul curent n-au răspuns încă costul de abonament, poftescă a-și face datoria până la sfârșitul anului, căci atunci se va sistă espedierea pentru toți.

Numere de probă trimitem cu plăcere, dar apoi nu expediam foaia decât numai acelorora cari ni-o cer.

Premii pentru abonați.

Abonanții „Familiei” cari vor răspunde abonamentului pe un an, vor primi **aproape în oinște**, pe un preț bagatel de 1 fl. 10 cr., următoarele tablouri și cărți:

Inaugurarea mănăstirii Curtea-de-Argeș.

Portretul reginei României, în costum național.

Istoria lui Mihai Viteazul, de N. Bălcescu.

Lira mea, poezii de Iosif Vulcan.

De la sate, romanele de acelaș.

Căhindeal, discurs de recepțiune la Academia Română, de Iosif Vulcan.

Stefan vodă cel tiner, tragedie istorică în 5 acte, premiată de direcțiunea Teatrului Național din București, de Iosif Vulcan.

Iar cei ce se vor abonă pe $\frac{1}{2}$ de an, vor primi, asemenea pentru 1 fl. 10 cr., următoarele:

Inaugurarea mănăstirii Curtea-de-Argeș;

Lira mea;

De la sate și

Stefan vodă cel tiner.

De ambele premii înse vor beneficia numai aceia, cari vor trimite abonamentul **până la 1 februarie st. n. 1898**, adaugând și costul de câte 1 fl. 10 cr.

Altor nu se vor trimite, nici nu vor avea drept să le reclame, plătindu-le mai târziu.

Cei ce colectează 5 abonați noi pe anul întreg, primesc un exemplar din foaie gratuit, dimpreună cu toate premiile acordate abonaților pe acelaș timp; după 5 abonați noi pe $\frac{1}{2}$ de an, primesc gratuit foaia și premiile potrivite; iar după 5 abonați de $\frac{1}{4}$ de an, primesc gratuit foaia pe acelaș timp.

Oradea-mare 19/31 decembrie 1897.

Redacția și administrația „FAMILIEI”.

Călințarul săptămânei.

Dumineca după Nașc. Dni Ev. dela Matei, c 2. gl. 5 a lov. 8.

Ziua săpt.	Călințarul vechiu	Călinț. nou	Sorele
Duminecă 28	20 mir mart. arși în Nic.	9 Iulian	7 56 3 40
Luni 29	Pomen. ss. prunci	10 Pavel st.	7 55 3 51
Marți 30	Mart. Anisia	11 Higinu	7 54 3 52
Mercuri 31	Cuv. Melania	12 Reinhold	7 54 3 54
Joi 1	(+) Tăier im.	13 Marie	7 53 3 55
Vineri 2	P. Silvestru	14 Felix	7 52 3 57
Sâmbătă 3	Pr. Malachia	15 Maur	7 51 4 0

Proprietar, redactor responsabil și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

Păziți-ve sănătatea!

Tuturor celor-ce sufer de **boale de plept**, de **boala de apă**, de **mistuire neregulată**, **dureri de stomac** de **reumatism**, **gutural**, **durere de oohl**, și alte boale lăuntrice, apoi pentru **boalele de copii**, se recomandă cu multă căldură

Medicamentele Kneippiane

pregătite strict după îndrumările celebrului S. Kneipp și întrebuițate cu cel mai mare succes de mii de bolnavi.

Se pot căpăta de-adreptul sau prin postă dela farmacia dlui *Dr. Julius Schopper* în Oravița (Krassó-Szörény m.).

Catalogul tuturor medicamentelor (leacurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita farmacie!

4-10

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2

Intemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandai.

12-12 Direcțiunea institutului.

